Crna Gora
Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore
Ombudsman

Kabinet Zaštitnika 020/241-642
Savjetnici 020/225-395
Centrala 020/225-395
Fax: 020/241-642
E-mail: ombudsman@t-com.me
www.ombudsman.co.me

Broj: 01-681/22
Podgorica, 2.11.2022. godine
MK

MINISTARSTVU RADA I SOCIJALNOG STARANJA

P o d g o r i c a

Na osnovu člana 18, stav 1 Zakona o Zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Sl. list CG, br. 42/11 i 32/14), podnosim

INICIJATIVU
za dopunu Pravilnika o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 76/19)

Pravilnikom o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga ("Službeni list Crne Gore", br. 076/19 od 31.12.2019) u članu 7, propisano je:

„Pružalac savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga treba da ima prostor koji obezbjeđuje privatnost korisnika.“

Navedeni član potrebno je dopuniti novim stavom koji bi glasio:

„Pružalac savjetodavno-terapijskih usluga treba da obezbjedi zasebnu prostoriju u kojoj će se odvijati razgovor sa djetetom, kao i kontakti djeteta i roditelja sa kojim ne živi, kada je uređeno odlukom suda da se odvijaju u kontrolisanim uslovima.“

O b r a z l o ž e nj e

Uprava za inspekcijske poslove - Inspekcija socijalne i dječje zaštite, aktom br 030-718/22 - 10264/4, Zaštitnika je obavijestila da je zaprimila inicijativu X.Y. građanina opštine Budva, koji se obratio u vezi nepostojanja posebne prostorije za kontakt sa svojim djetetom.
Inspektorka je izvršila nadzor i konstatovala da shodno Pravilniku o organizaciji, normativima, standardima i načinu rada centra za socijalni rad, nijesu propisani standardi, merila i kriterijumi da je centar obavezan da ima posebnu prostoriju za održavanje kontakta, odnosno razgovor sa djetetom. S toga, kako nije nađen osnov za preduzimanje mjera i radnji iz svojih nadležnosti, o navedenom je obavijestila Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore.

Zaštitnik je u prethodnom periodu (2019) sprovodio postupak u vezi ostvarivanja prava djeteta na kontakt sa roditeljem sa kojim ne živi , nakon čega je dao Mišljenje sa preporukom JU Centru za socijalni rad za Opštine Kotor, Tivat i Budva, da shodno prostornim i materijalnim

mogućnostima, opremi zasebnu prostoriju za potrebe rada sa djecom, kao i za ostvarivanje ličnih odnosa djece sa roditeljem (kada se isti odvijaju u kontrolisanim uslovima).

Iako je Centar za socijalni rad preduzimao brojne radnje u cilju izvršenja preporuke i obezbjeđivanja prostorije za kontakte, zapaža se da do danas taj Centar ne posjeduje potrebnu prostoriju.

Porodičnim zakonom Crne Gore propisano je da dijete ima pravo da održava lične odnose sa roditeljem sa kojim ne živi i da ono može biti ograničeno samo sudskom odlukom kada je to u najboljem interesu djeteta.
Takođe je propisano da je organ starateljstva dužan da roditeljima pruža odgovarajuće oblike pomoći i podrške i preduzima potrebne mjere radi zaštite prava i najboljeg interesa djeteta, a na osnovu neposrednog saznanja ili obavještenja.

Činjenica je da se kod poremećenih porodičnih odnosa i konfliktnih odnosa između partnera, sa kojima se na žalost u posljednje vrijeme sve češće susrećemo u praksi, otežano odvijaju lični odnosi između djece i roditelja sa kojim u tom trenutku ne žive. Takođe u pojedinim situacijama nadležni sudovi donose odluke (presude, privremene mjere) kojima se uređuju lični odnosi, na način da se isti odvijaju u kontrolisanim uslovima, u prisustvu predstavnika organa starateljsva i u prostorijama tog organa.

U tim slučajevima, nužno je da postoji neutralna sredina za odvijanje kontakata sa djecom, kako se dužim prekidom kontakata djeca ne bi otuđila od roditelja. Takođe, polazeći od potreba djece i porodice, savremenih standarda, te uporednih iskustava smatramo da je potrebno da osim što će postojati treba taj prostor unaprijediti i prilagoditi prostor potrebama djece. Na taj način postiže se topla i opuštenija atmosfera („child friendly“), nasuprot one standardne u organima starateljstva, koja ostavlja utisak stroge i formalne.

Evidentno je u slučaju da navedena prostorija ne postoji, ne mogu da se izvršavaju i sudske odluke u dužem periodu , a na koji način se krše prava djeteta, kao i roditelja na dom i porodicu garantovana članom 8 Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama i člana 10 Konvencije o pravima djeteta UN-a.
Takođe situacija da se kontakti ne mogu odvijati zbog nedostatka prostorije nije u najboljem interesu djece.

Zaštitnik podsjeća da shodno Konvenciji o pravima djeteta u svim aktivnostima koje se tiču djece, bez obzira da li ih preduzimaju javne ili privatne institucije socijalnog staranja, sudovi, administrativni organi ili zakonodavna tijela, najbolji interesi djeteta treba da budu od prvenstvenog značaja. Nadalje član 2 te Konvencije propisuje da će države potpisnice poštovati i obezbjeđivati prava utvrđena Konvencijom svakom djetetu koje se nalazi pod njihovom jurisdikcijom bez ikakve diskriminacije i bez obzira na rasu, boju kože, pol, jezik, vjeroispovest, političko ili drugo uvjerenje, nacionalno, etničko ili socijalno porijeklo, imovinsko stanje, onesposobljenost, rođenje ili drugi status djeteta, njegovog roditelja ili zakonskog staratelja.

Podsjećamo i na praksu Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu, koji ističe da interesi djeteta zahtijevaju održavanje veze sa porodicom, osim u slučajevima kada se porodica ili član porodice pokaže naročito neprikladnom. Proizlazi da se porodične veze mogu prekinuti jedino u izuzetnim okolnostima i da je potrebno učiniti sve kako bi se sačuvali lični odnosi i, ako i kada je to prikladno, „obnovila“ porodica[1]. Pri ocjenjivanju onoga što se smatra najboljim interesima djeteta, moraju se dovoljno izvagati moguće negativne dugoročne posljedice gubitka kontakta s roditeljima i pozitivne obaveze preduzimanja mjera kako bi se omogućilo spajanje porodice čim

[1] ESLJP predmeti Gnahoré protiv Francuske Jansen protiv Norveške

je to razumno izvodivo. Potrebno je takođe razmotriti dugoročne posljedice koje bi nastale zbog duže odvojenosti djeteta od roditelja[2].

Zaštitnik ističe da je Zakonom o socijaloj i dječjoj zaštiti ("Sl. list CG", br. 27/13, 001/15, 042/15, 047/15 od, 056/16, 066/16, 001/17, 031/17, 042/17, 050/17, 059/21, 145/21, 145/21) u članu 7 u okviru principa socijalne i dječije zaštite, između ostalog propisano da se socijalna i dječja zaštita zasniva na principima:

uvažavanja integriteta i dostojanstva korisnika socijalne i dječje zaštite koja se zasniva na socijalnoj pravdi, odgovornosti i solidarnosti, koja se pruža uz poštovanje fizičkog i psihičkog integriteta, bezbjednosti, kao i uz uvažavanje moralnih, kulturnih i religijskih ubjeđenja, u skladu sa zajemčenim ljudskim pravima i slobodama;

zabrane diskriminacije korisnika po osnovu rase, pola, starosti, nacionalne pripadnosti, socijalnog porijekla, seksualne orijentacije, vjeroispovijesti, političkog, sindikalnog ili drugog opredjeljenja, imovnog stanja, kulture, jezika, invaliditeta, prirode socijalne isključenosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili drugog ličnog svojstva;

informisanja korisnika o svim podacima koji su značajni za utvrđivanje njegovih socijalnih potreba i ostvarivanje prava, kao i o tome kako te potrebe mogu biti zadovoljene;

individualnog pristupa korisniku u pružanju prava iz socijalne i dječje zaštite;

aktivnog učestvovanja korisnika u kreiranju, izboru i korišćenju prava iz socijalne i dječje zaštite koji se zasniva na učestvovanju u procjeni stanja i potreba i odlučivanju o korišćenju potrebnih usluga;

uvažavanja najboljeg interesa korisnika u ostvarivanju prava iz socijalne i dječje zaštite;

prevencije institucionalizacije i dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju uvijek kada za to postoje uslovi u njihovim domovima ili lokalnoj zajednici kroz vaninstitucionalne oblike zaštite, koje osiguravaju različiti pružaoci usluga, sa ciljem poboljšanja kvaliteta života korisnika i njegove socijalne uključenosti;

pluralizma usluga i pružalaca usluga socijalne i dječje zaštite koje obavljaju i organizacije civilnog društva i druga pravna i fizička lica, pod uslovima i na način propisanim zakonom;

partnerstva i udruživanja različitih nosilaca djelatnosti i programa, posebno na lokalnom nivou u cilju dostupnosti usluga u najmanje restriktivnom okruženju i prevencije institucionalizacije.

Stoga smo mišljenja da je potrebno dopuniti Pravilnik o bližim uslovima za pružanje i korišćenje, normativima i minimalnim standardima savjetodavno-terapijskih i socijalno-edukativnih usluga, na način što će se dodati stav koji predviđa posjedovanje prostorije za susret roditelja i djeteta kada je to određeno odlukom suda.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA
CRNE GORE
Snežana Mijušković

[2] Jansen protiv Norveške

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, 81000 Podgorica, ul. Svetlane Kane Radević br. 3